

สัมปัสสารพิษ

สารเคมีต่าง ๆ ในบ้าน ได้แก่ ยารักษาโรค น้ำยาทำความสะอาด ยากำจัดแมลงหรือวัชพืช รวมทั้งของเล่นที่มีสีสั่นสะดุคตาหรือเป็นพลาสติกอ่อนนุ่ม ซึ่งปนเปื้อนสารอันตรายในการผลิต มีความเป็นพิษต่อเด็ก ส่งผลเฉียบพลัน และสะสมทำให้ระบบต่าง ๆ ในร่างกายทำงานผิดปกติได้

เด็กอายุน้อยกว่า 1 ปี

- เลือกซื้อของใช้เด็ก ที่มีเครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรม
- ลดการใช้สารเคมีในบ้าน เลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบธรรมชาติแทน

เด็กอายุ 1-4 ปี

- ควรเก็บสารต่าง ๆ ในบ้านให้พ้นมือเด็ก และหลีกเลี่ยงการเก็บสารพิษไว้ในบ้าน
- ไม่นำสารพิษใส่ภาชนะบรรจุอาหารหรือเครื่องดื่ม และไม่วางอยู่ในที่เดียวกับอาหารและเครื่องดื่ม
- เลือกซื้อของเล่นเด็ก ที่มีเครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรม

เด็กอายุ 5-14 ปี

- ควรสอนให้เด็กเรียนรู้สัญลักษณ์วัตถุอันตราย ผลิตภัณฑ์ที่มีสารพิษในบ้าน สารปนเปื้อนในอาหาร และสารพิษในธรรมชาติ

สัตว์กัด

มีผู้ถูกสัตว์กัดกว่า 1 ล้านคนต่อปี ร้อยละ 97 ถูกสุนัขกัด เป็นกลุ่มเด็กอายุ 5-14 ปีมากที่สุด ทำให้เกิดบาดแผลรุนแรง พิการ หรือเสียชีวิต รวมทั้งมีโอกาสติดเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าได้

เด็กอายุน้อยกว่า 1 ปี

- ควรระมัดระวังการเลี้ยงสุนัขในครอบครัวที่มีเด็กเล็ก
- ฉีดวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าให้กับสัตว์เลี้ยง
- ไม่ควรให้เด็กอยู่ใกล้สุนัขตามลำพัง

เด็กอายุ 1-4 ปี

- ไม่ควรให้เด็กอยู่ใกล้สุนัขที่กำลังนอนหลับ กินอาหาร หรือสุนัขแม่ลูกอ่อน
- ดูแลเด็ก ระมัดระวังไม่ให้ดึงหู ดึงหาง ทำให้สัตว์โกรธหรือตกใจ

เด็กอายุ 5-14 ปี

- สอนเด็กไม่ให้เข้าใกล้สุนัขที่ไม่คุ้นเคย ดุร้าย ไม่หยอกล้อหรือเล่นกับสุนัขอย่างรุนแรง และหลีกเลี่ยงการวิ่งเล่น หรือปั่นจักรยานผ่านสุนัขที่ไม่ได้ล่ามสายจูงไว้

สรุปการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก

การบาดเจ็บในเด็ก เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ทำให้เด็กเสียชีวิต พิการ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการ ซึ่งสามารถป้องกันได้ โดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก ครู โรงเรียน และชุมชน ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กให้ปลอดภัยทั้งในบ้าน นอกบ้าน และการเดินทาง **เฝ้าดูแล ปกป้องคุ้มครองเด็ก** โดยผู้ดูแลมีความรู้ และตระหนักในการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก รวมทั้งสอนเด็ก ให้เรียนรู้จุดอันตราย และปฏิบัติตัวอย่างปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

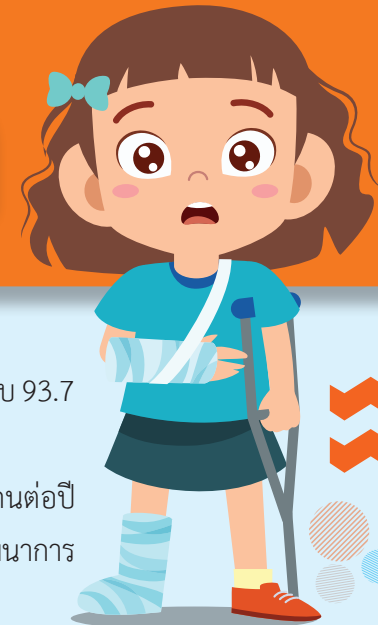
1. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2557-2561. Available from: http://bps.moph.go.th/new_bps/สถิติสาธารณสุข [2020 March 29]
2. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2. Available from: http://www.hisro.or.th/main/download/NHES4_CHILD.pdf [2020 April 1]
3. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 ฉบับสุขภาพเด็ก พ.ศ. 2557. Available from: https://www.hisro.or.th/hiso/picture/reportHealth/Thai2014kid/report2014kid_8.pdf [2020 April 1]
4. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ วิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข และ TASC. การบาดเจ็บในเด็กในประเทศไทย: ถึงเวลาที่ต้องร่วมกันแก้ไข. Available from: <http://swimsafe.org/wp-content/uploads/2009/09/Thai-child-short-report-thai.pdf> [2020 March 27]

กรมควบคุมโรค
Department of Disease Control

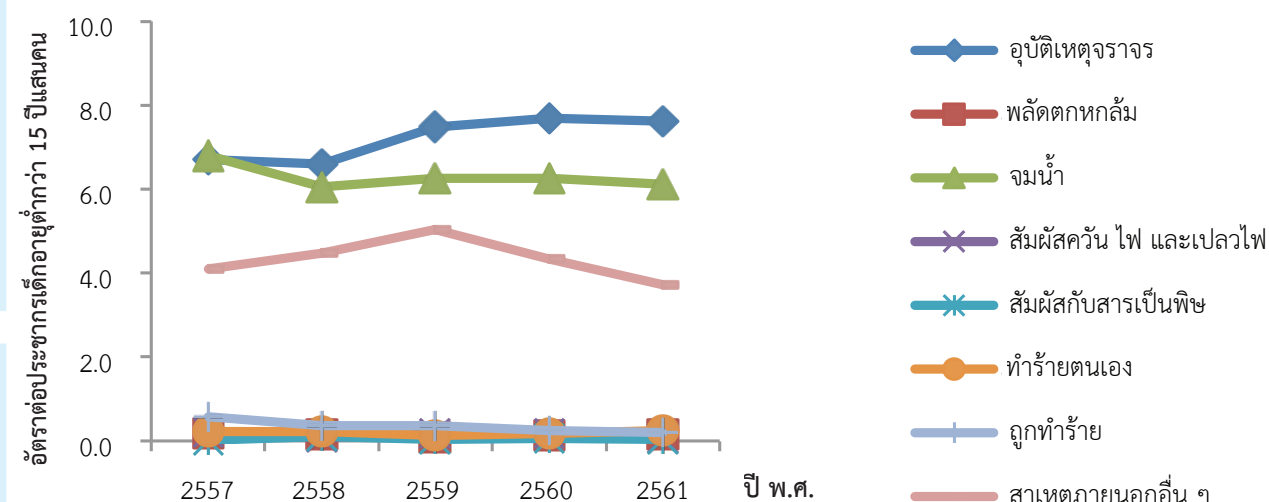
การบาดเจ็บ

ในเด็ก

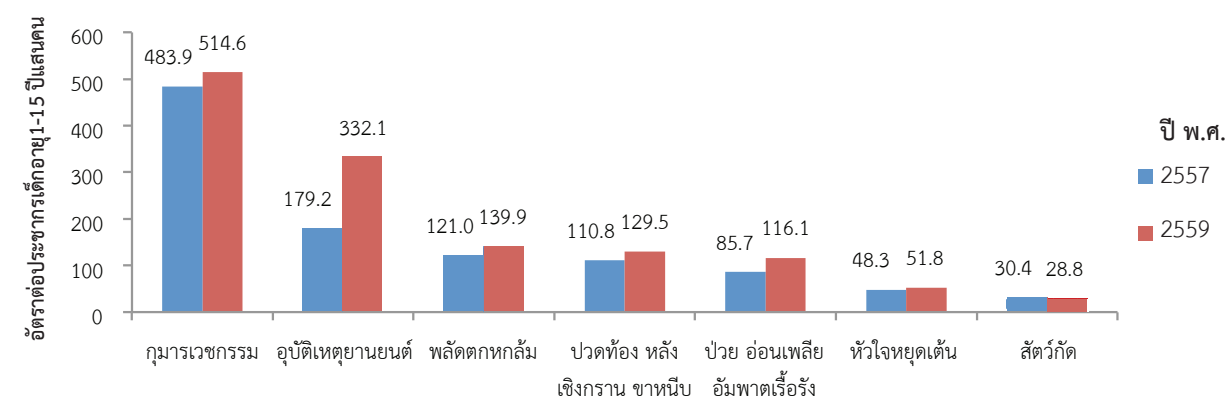
- การบาดเจ็บเป็นสาเหตุอันดับ 1 ของการเสียชีวิตในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี
- ประเทศไทยมีเด็กเสียชีวิตจากการบาดเจ็บเฉลี่ยมากกว่า 2,000 คนต่อปี หรือเท่ากับ 93.7 ต่อประชากรเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีแสนคน ซึ่งมากกว่าโรคติดเชื้อถึง 4.2 เท่า
- บาดเจ็บรุนแรงมากถึง 21,000 คนต่อปี ส่งผลให้พิการตลอดชีวิตกว่า 1,600 คนต่อปี และเป็น 1 ใน 10 ของอาการเจ็บป่วยฉุกเฉินในเด็ก ส่งผลระยะยาว ทำให้การเจริญเติบโตและพัฒนาการหยุดชะงักหรือล่าช้า

ภาพที่ 1 : อัตราการเสียชีวิตในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำแนกตามสาเหตุการบาดเจ็บ พ.ศ. 2557-2561

ที่มา : สถิติสาธารณสุข กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ภาพที่ 2 : อัตราอาการเจ็บป่วยฉุกเฉินที่สำคัญ 7 อันดับแรก ในเด็กอายุ 1-15 ปี

ที่มา : สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ

กองป้องกันการบาดเจ็บ

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

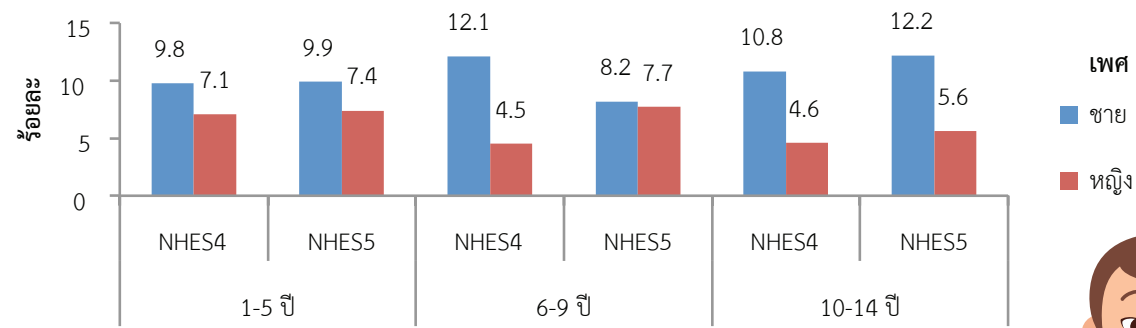
Division of Injury Prevention

<https://ddc.moph.go.th/dip>

www.facebook.com/thaiinjury

1422
สายด่วน กรมควบคุมโรค

ภาพที่ 3 : ร้อยละของการบาดเจ็บที่ทำให้ต้องนอนโรงพยาบาล จำแนกตามเพศ และกลุ่มอายุ

ที่มา : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4-5

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบาดเจ็บในเด็ก

ตัวเด็ก

- **เด็กอายุน้อยกว่า 1 ปี** พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อ มีการปีนป่ายกับสิ่งของต่างกันต่าง ๆ ทำให้เคลื่อนที่สามารถคว้าและหยายได้
- **เด็กอายุ 1-4 ปี** พัฒนาการด้านสติปัญญา ยังไม่สามารถเรียนรู้ เข้าใจเหตุผลได้ และมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็ก เช่น คลาน เดิน ปีนป่าย หยิบจับสิ่งของได้ดีขึ้น เด็กจะสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- **เด็กอายุ 5-9 ปี** มักออกไปเล่นนอกบ้าน ห่างไกลจากการดูแลของผู้ใหญ่ การบาดเจ็บส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นภายนอกบ้าน
- **เด็กอายุ 10-14 ปี** เริ่มมีการขี่จักรยานยนต์ ไม่มีใบขับขี่ และไม่สวมหมวกนิรภัย ซึ่งยังขาดทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการตัดสินใจที่จำเป็นในการขับขี่
- **เด็กชาย มีความเสี่ยงสูงกว่า เด็กหญิง 2 เท่า** โดยอัตราส่วนระหว่างเพศ มีความแตกต่างกันแต่ละสาเหตุ

ผู้ดูแลเด็กและครอบครัว

เป็นวัยรุ่น ไม่พร้อมในการมีบุตร ขาดการศึกษา หย่าร้างและต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง หรือให้ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติ หรือจ้างผู้อื่นดูแล รวมทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ได้แก่ ความยากจน มีรายได้ไม่แน่นอนหรือรายได้น้อย

สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมเสี่ยงในบ้าน เช่น บันได ระเบียงบ้าน ห้องน้ำ ของมีคม ของเล่น สารเคมีต่าง ๆ เป็นต้น
สิ่งแวดล้อมเสี่ยงนอกบ้าน เช่น ถนน การเดินทาง สนามเด็กเล่น โรงเรียน ชุมชน แหล่งน้ำ รวมถึงการอยู่ในชุมชนแออัด บ้านพักอาศัยอยู่บนที่ดินบุกรุก หรือที่ให้เช่า เป็นต้น

การป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก

อุบัติเหตุจราจร

เกิดจากการชนขณะโดยสารรถยนต์ทุกประเภท ทำให้กระแทกโครงสร้างภายในรถยนต์ หรือกระเด็นออกนอกรถ และยังพบเด็กเสียชีวิตจากการถูกลืมในรถรับส่งนักเรียน

เด็กอายุน้อยกว่า 1 ปี

- ไม่ควรให้เด็กโดยสารรถจักรยาน และจักรยานยนต์
- ควรใช้ที่นั่งนิรภัยที่เบาะหลัง โดยหันหน้าไปทางด้านหลังรถ สำหรับรถกระบะตอนเดียวให้ติดตั้งด้านหลังข้างคนขับ และต้องไม่มีถุงลมนิรภัย (หรือสามารถปิดการทำงานได้)
- อย่าทิ้งเด็กไว้ในรถคนเดียว

เด็กอายุ 1-4 ปี

- ไม่ให้เด็กถือสามล้อ จักรยาน วิ่งเล่นบนถนน หรือทางเท้า
- หลีกเลี่ยงไม่ให้เด็กโดยสารรถจักรยานยนต์
- ควรใช้ที่นั่งนิรภัยที่เบาะหลัง โดยหันหน้าไปทางด้านหลังรถ
- สำรองหลังรถก่อนถอยรถออกจากที่จอดทุกครั้ง ว่าไม่มีเด็กเล็กอยู่ด้านหลังรถ

เด็กอายุ 5-14 ปี

- ฝึกให้เด็กขี่จักรยานให้เป็น อย่างถูกวิธี รวมทั้งสอนและสาธิตวิธีการโดยสารรถ การเดินถนน และข้ามถนนอย่างปลอดภัย
- ไม่ให้เด็กขี่รถจักรยานยนต์ก่อนอายุ 15 ปี
- การโดยสารรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกนิรภัยเสมอ
- ควรใช้ที่นั่งนิรภัยที่เบาะหลัง จนกว่าจะสามารถใช้เข็มขัดนิรภัยได้พอดี

ผลิตภัณฑ์

เป็นการหกล้มจากการลื่น สะดุด และเสียหลัก ร้อยละ 31.7 ตกจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง ร้อยละ 10.0 ตกจากต้นไม้ ร้อยละ 6.2 และเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น ร้อยละ 5.7 สถานที่เกิดเหตุสำคัญ ได้แก่ บ้าน โรงเรียน สนามเด็กเล่น และสนามกีฬา

เด็กอายุน้อยกว่า 1 ปี

- อย่าทิ้งเด็กไว้ตามลำพังบนเตียง โต๊ะ โซฟา ถ้าไม่สามารถอุ้มได้ ให้วางเด็กไว้ในเปลนอนที่มีขอบกั้น
- ควรมีประตูกั้นที่บันได ที่เปิดเข้าหาตัวได้ทิศทางเดียว และใส่กลอนไว้เสมอ

เด็กอายุ 1-4 ปี

- ราวบันไดและระเบียง ต้องมีช่องห่างไม่เกิน 9 เซนติเมตร หน้าต่างอยู่สูงอย่างน้อย 1 เมตร
- เครื่องเรือน เช่น โต๊ะ ตู้ ต้องวางบนพื้นราบ มั่นคง ไม่มีมุมคม หรือใส่อุปกรณ์กันกระแทกที่มุมขอบทุกมุม
- หมั่นตรวจสอบประตูรั้วบ้านที่เป็นประตูเลื่อน ซึ่งอาจหลุดจากรางและล้มทับเด็กได้
- ไม่ให้เด็กเล่นของเล่นมีล้อ เช่น สเกตบอร์ด รองเท้าสเก็ต เป็นต้น

เด็กอายุ 5-14 ปี

- เครื่องเล่นสนาม ต้องไม่สูงเกิน 150 เซนติเมตร และต้องถูกจัดวางยึดติดฐานอย่างมั่นคง
- พื้นสนามเด็กเล่น ต้องอ่อนนุ่ม ลดการกระแทก เป็นพื้นยางสังเคราะห์ หรือพื้นทรายที่ลึก 30 เซนติเมตรขึ้นไป
- ของเล่นมีล้อ เช่น สเกตบอร์ด สกูเตอร์ รองเท้าสเก็ต ต้องเล่นในที่ปลอดภัย และใช้อุปกรณ์เสริมความปลอดภัย

สัมผัสเปลวไฟ และความร้อน

พบบ่อยจากการสัมผัสของเหลวหรือวัสดุที่ร้อน ไฟ และการระเบิดของประทัด ดอกไม้ไฟ หรือพลุ ซึ่งความร้อนจะทำลายเนื้อเยื่อ ทำให้บาดเจ็บรุนแรง ก่อให้เกิดความพิการ หรือเสียชีวิตได้

เด็กอายุน้อยกว่า 1 ปี

- เก็บสายไฟ อย่าให้อยู่ต่ำในระดับที่เด็กสามารถดึงกระชากได้ และอย่าอุ้มเด็กขณะที่ถือของร้อน

เด็กอายุ 1-4 ปี

- ควรมีประตูกั้นห้องครัว ไม่ให้เด็กเข้าไปได้
- อย่าวางเตาหุงต้ม หม้อแกง หรือหม้อน้ำร้อนบนพื้น หม้อที่มีด้ามจับต้องหันด้ามจับเข้าด้านใน
- เก็บตะเกียง เทียน ไม้ขีดไฟ เตารีด สายไฟ ให้พ้นมือเด็ก

เด็กอายุ 5-14 ปี

- อย่าให้เด็กเล่นวัตถุไวไฟ กองไฟ จุดไม้ขีดไฟ รูป เทียน
- ควรสอนเด็กว่าประทัด ดอกไม้ไฟ พลุ เป็นวัตถุอันตราย และไม่ใช่วัตถุของเล่น